

JUBILEUM

Miloslav Nekvasil po premiéře inscenace NABUCCO (12. 9. 2020), kterou se NDM vrátilo k jevištní podobě prvního ostravského uvedení této opery z roku 1968 (režie Miloslav Nekvasil, scénografie Vladimír Šrámek)
Foto Martin Popelář

MILOSLAV NEKVASIL

oslavil 90. narozeniny

Dne 6. listopadu 2020 oslavil své 90. narozeniny dlouholetý režisér opery Národního divadla moravskoslezského (tehdy Státního divadla v Ostravě) pan **Miloslav Nekvasil**. Tento pražský rodák nastoupil do svého ostravského angažmá v roce 1955 jako sólista opery. Již záhy bylo jasné, že rozhled a zájem táhne mladého pěvce k operní režii. Brzy dostává příležitost, vedle sólových úkolů, podílet se na přípravě inscenací u režiséra Ilji Hylase jako jeho asistent. V roce 1960 přichází první samostatná režijní příležitost – inscenace *Tosca* Giacoma Pucciniho. Ze sólisty se stává postupně režisér na plný úvazek. Zastavením u pěti z celé řady jeho vynikajících ostravských inscenací se pokusíme připomenout jeho široký umělecký záběr a režijní styl, který po téměř čtyři desetiletí formoval inscenační podobu ostravské opery. *(Pokračování na další straně.)*

Gaetano Donizetti:

NÁPOJ LÁSKY

(premiéra 19. 11. 1960)

Po úspěchu své první operní režie *Toscy* dostává Miloslav Nekvasil hned v následující sezóně další příležitost, a to žánrově zcela odlišného titulu. Ke spolupráci si zvolí jako scénografa a kostýmního výtvarníka **Otakara Schindlera** (1923–1998), kmenového výtvarníka ze sousedního Divadla Petra Bezruče. I pro něj je to první operní scénografie. Vytváří pro režiséra hravý svět jakési prostorově rozvrstvené, naivní, až dětské kresby. V podobném duchu se nesou i kostýmy, zdůrazněn je pocit hravosti, je to i trochu divadlo na divadle. A zde poprvé projevuje M. Nekvasil další rozměr svého režijního talentu a citu – smysl pro humor, hravost, nadsázku. Je to radostná jevištní fantazie vycházející z přesného naplnění a invenčního přečtení situací a jejich hudebního zpracování. Dokáže, že umí skvěle vést herce a budovat s nimi postavy a jejich stylizaci i v komickém žánru. Bez manýr, samoučelného přehrávání a hereckých klišé. V následujících letech se Miloslav Nekvasil s inscenováním komických oper setkává poměrně často a svůj styl dále rozvíjí. Jsou to zábavné inscenace s divadelní poezií,

bez hrubozrnné komiky, samoučelného „špílcování“, laciných aktualizací či vulgarit. Vtip inscenace tvořivě dopovídá a vychází z humoru obsaženého ve struktuře díla, v jeho libretu a zejména hudbě.

S Otakarem Schindlerem spolupracoval Miloslav Nekvasil v průběhu následných tří desetiletí ještě čtyřikrát, naposledy v roce 1996 na inscenaci Leoše Janáčka *Její pastorkyňa* pro Státní operu Praha.

Giuseppe Verdi:

TRUBADÚR

(premiéra 23. 11. 1963)

První setkání s dílem Giuseppe Verdiho se zúročilo v pozoruhodné inscenaci. Ke spolupráci si vybral slovenského scénografa **Mikuláše Kravjanského** (1928). Ten připravil pro inscenaci architektonicky řešený abstraktní prostor. Stavba na točně v pískové barvě proti červeně svícenému horizontu umožňovala modelovat prostor jako rámec působivého spoluúčastníka dramatických situací. Nikoliv ilustrace a žánrové obrazy, ale strhující dramatická scénická báseň! Důležitá byla vnitřní pravdivost situací a vypjatých charakterů jednotlivých postav, a ne snaha o pravděpodobné realistické vyprávění celého, v případě této opery dosti nevěrohodného a poněkud zmateného příběhu. Hraje se s minimem nejnutnějších rekvizit a bez nábytku. Další možnou spolupráci se scénografem Mikulášem Kravjanským přerušila v roce 1968 jeho emigrace do Kanady, kde se vedle scénografie zabýval i volnou tvorbou a grafikou a není bez zajímavosti, že se podílel i na grafické podobě exilového nakladatelství Sixty-Eight Publishers Josefa Škvoreckého.

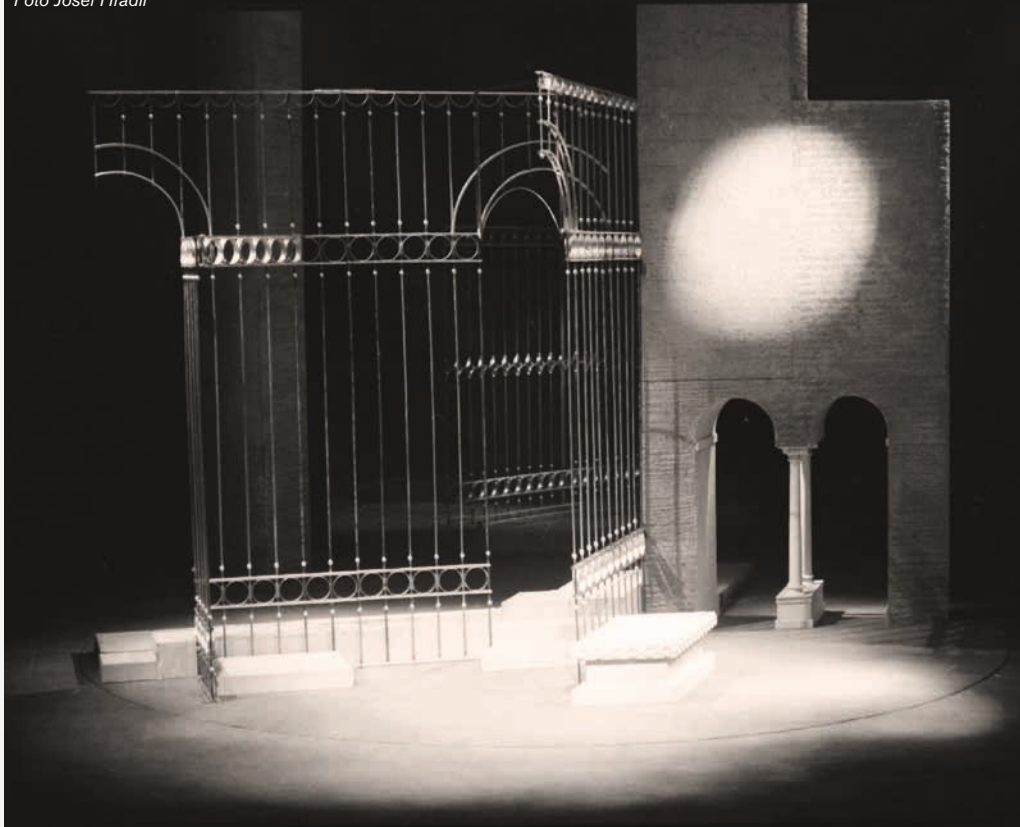

TRUBADÚR (1963)
Foto František Krasl

Giuseppe Verdi: **SIMONE BOCCANEGRA** (premiéra 2. 3. 1985)

Poslední inscenací opery Giuseppe Verdiho byla pro M. Nekvasila ne příliš často uváděná opera (přestože svou revidovanou verzí z roku 1881 patří k vrcholným dílům skladatele) *Simone Boccanegra*. V Ostravě se jednalo teprve o její druhé uvedení (první bylo v roce 1933). Scénograf **Vladimír Šrámek** (1927–2012) připravil pro inscenaci čistou architektonickou scénu na točně, vycházející z renesančního tvarosloví, umožňující svými pozicemi vytvářet prostředí jednotlivých obrazů a situací příběhu – její zákoutí uměla být intimní, monumentální i tajemná, nabízela průhled do dalších světů. Vytvářela prostor pro drama, ve kterém zápas o moc a politické ambice jsou příčinou osobních nedorozumění, vedoucích k nezvratné tragédii. Scéna téměř bez nábytku, s minimálním počtem rekvizit, na jevišti má opět místo jen to, co směřuje ke smyslu a dramatické pravdě příběhu. Jedna z vrcholných inscenací tohoto období!

SIMONE BOCCANEGRA (1985)
Foto Josef Hradil

Rafael Kubelík: **VERONIKA** (premiéra 13. 4. 1991)

Jeden z bohužel dodnes ne zcela doceněných vrcholů českého porevolučního hudebního divadla a zároveň dramaturgický a inscenační vrchol krátkého, ale velmi intenzivního porevolučního působení Miloslava Nekvasila v pozici šéfa ostravské opery (1990–1991). Pro první ostravské uvedení opery skladatele a zejména světově uznávaného dirigenta Rafaela Kubelíka (1914–1996), který od roku 1948 žil pro nesouhlas s komunistickým pučem v emigraci, si zvolil režisér poprvé scénografa **Petra Matáska** (1944–2007). Tento (původem a do té doby) převážně loutkářský scénograf, tvůrce mimořádných imaginativních syntetických inscenací, zde poprvé pracuje v operním divadle. Matásek nevytváří scénografii jako obraz, ale jako strukturu scénických objektů – kovových konstrukcí, které ožívají hereckou akcí a mění s ní svou funkci. Dynamický prostor pro hudební drama! Slavnostní reprízu *Veroniky* navštívil osobně skladatel Rafael Kubelík a byl s celým nastudováním a inscenačním pojetím velmi spokojen.

Poslední ostravskou inscenací Miloslava Nekvasila byla *Arabella* Richarda Straussa (premiéra 16. 5. 1992). Záhy poté je po 37 letech ukončeno jeho jediné divadelní

VERONIKA (1991)
Foto Josef Hradil

angažmá, angažmá ve Státním divadle Ostrava. Vrací se do rodné Prahy, hostuje ještě v operních divadlech v Košicích, v Praze, v Plzni a Ústí nad Labem, kde v roce 1999 realizuje svou poslední režii na profesionální operní scéně – *Fidelia*

L. van Beethovena. Dále se věnoval donedávna jako trpělivý pedagog adeptům operní režie na pražské akademii. K jeho úspěšným studentům patří i současná šéfká souboru operety/muzikálu NDM, režisérka Gabriela Haukvicová-Petráková. (jn)